א מַבְלִיעוֹ בִּכְסוּתוֹ בְּעָנְיָן (ה) שֶׁלֹּא יֶהֱא (ל) נִרְאֶה, וְאִם הוּא אִסְטְנִיס (פֵּרוּשׁ שֶׁאֵינוֹ יָכֹל לִרְאוֹת דָּבָר מֵאוּס) (ו) וְאֵינוֹ יָכֹל לְהַבְלִיעוֹ בִּכְסוּתוֹ, (ז) זוֹרְקוֹ לַאֲחוֹרָיו. וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְזוֹרְקוֹ לַאֲחוֹרָיו, זוֹרְקוֹ (ה) לִשְׂמֹאלוֹ, אֲבָל לֹא לִימִינוֹ, (ח) וְכָל שֶׁכֵּן לְפָנָיו (ו) [ז] דְּאָסוּר (הרבינו יונה פרק מי שמתו (נכלמת טו: ד"ה ופ"ה)). וְהָא דְּלִקַּמָּן בְּרֵישׁ סִימָן קכ"ג שֶׁהוֹפֵךְ פָּנָיו לְצַד שְׂמֹאל תְּחִלָּה שֶׁהוּא יָמִין שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (ט) יֵשׁ לוֹמַר דְּהַתַּעַם כֵּיוָן שֶׁמַּעוֹלָם לֹא יָרְדָה הַשְׁכִינָה לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה אִם כֵּן אֵין הַשְׁכִינָה כְּנֶגֶד הַמִּתְפַּלֵּל, וּלְפִיכָךְ חָלְקוּ כָּבוֹד לַיָּמִין דִּידֵיהּ בְּרַקִּיקָה שֶׁהִיא בְּשָׁעַת תְּפִלָּה. אֲבָל כְּשֶׁפּוֹסֵעַ שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת, הָאָדָם מַרְחִיק עַצְמוֹ מִמְּקוֹם תְּפִלָּתוֹ (י) וְהוּא כְּנֶגֶד הַשְׁכִינָה, וּלְפִיכָךְ נוֹתֵן שָׁלוֹם לִשְׂמֹאלוֹ שֶׁאָז הוּא כְּנֶגֶד יְמִינוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (בית יוסף בשם אביו (ד"ה ומ"ש רבינו מהו)): ג [ג] אִם כְּנָה עוֹקַצְתּוֹ, יְמַשְׁמֵשׁ בִּכְבָנְדָיו לְהָסִירָהּ שֶׁלֹּא תִּתְבַּטֵּל כַּוָּנָתוֹ אֲבָל לֹא יְסִירֶנָּה (יא) בְּיָדוֹ. הַגָּהָה: וְדַוְקָא בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה, אֲבָל שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה כָּל שֶׁכֵּן לִטֹּל (ו) כְּנָה וּלְזוֹרְקָהּ בְּבֵית הַכִּסֵּא (אור זרוע (פ"ע סי' נמ)) (וְעַיֵּן לְעֵיל (יב) סִימָן ד' סָעִיף י"ח). ד [ד] אִם נִשְׁמַט טַלִּיתוֹ מִמְּקוֹמוֹ (יג) יָכוֹל לְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ (ח) וּלְהַחֲזִירוֹ, אֲבָל אִם נָפַל (יד) כֻּלּוֹ (טו) אֵינוֹ יָכֹל לַחֲזֹר וּלְהִתְעַטֵּף בּוֹ, (טז) דְּהֲוֵי הֶפְסֵק: ה [ה] הַנּוֹשֵׂא מַשָּׂאוֹ עַל כְּתֵפָיו וְהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלָּה, פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה קַבִּין מַפְשִׁילוֹ לַאֲחוֹרָיו וּמִתְפַּלֵּל, אַרְבָּעָה קַבִּין, מַנִּיחָם (יז) עַל גַּבֵּי קַרְקַע וּמִתְפַּלֵּל:

א ברכות ל' (ע"ב).
ב סמ"ק (סי' יא בהג"ה אות ד) והשו"ר.
*) צריך לומר 'כי אלו' כן איתא בד"א (מאמר מרדכי (סק"א)).
ג שם בפרוש רש"י (ד"ה ומשמש). ד שם בתוספות (ד"ה ומשמש). ה בכא מציעא ק"ה (ע"ב).

צח צָרִיךְ שֶׁיְּהֵיהָ לוֹ כַּוָּנָה בִּתְפִלָּתוֹ. וּבוֹ ה' סְעִיפִים:

א [א] הַמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ שֶׁיְּכַוֵּן (ט) בְּלִבּוֹ (א) פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת שֶׁמּוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו, וְיַחְשֹׁב כְּאִלּוּ שְׁכִינָה [ב] כְּנֶגְדּוֹ, וְיָסִיר כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת הַטּוֹרְדוֹת אוֹתוֹ עַד שֶׁתִּשָּׁאֵר מַחֲשַׁבְתּוֹ וְכַוָּנָתוֹ זַכָּה בִּתְפִלָּתוֹ, וְיַחְשֹׁב כְּאִלּוּ*) הָיָה מְדַבֵּר לִפְנֵי מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם הָיָה מְסַדֵּר דְּבָרָיו וּמְכַוֵּן בָּהֶם יָפֶה לְבַל יִכָּשֵׁל, קַל וָחֹמֶר לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא חוֹקֵר כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת. וְכָךְ הָיוּ עוֹשִׂים חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה, שֶׁהָיוּ מִתְבּוֹדְדִים וּמְכַוְּנִין בִּתְפִלָּתָם

בְּאֵר הֵיטֵב

(ל) **נִרְאֶה.** וְדַוְקָא בְּבֶגֶד הַתַּחְתּוֹן, אֲבָל בְּבֶגֶד הָעֶלְיוֹן כֵּיוָן שֶׁהָרֹק נִרְאֶה, אָסוּר. תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (ברכות טו: ד"ה ואי). וּבְמִדְּינָתֵנוּ שְׁלוֹנְטְשִׁין פְּצִילְי"ס, אַף שֶׁהָרֹק נִרְאֶה מֻתָּר כֵּיוָן שֶׁעֲשׂוּי לְכָךְ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד), וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן צ"ב סָעִיף קָטָן י': (ה) **לִשְׂמֹאלוֹ.** בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו אז) הֵקֵשָׁה דְּכֵן נוֹתֵן מַעֲלָה לִימִין הָאָדָם, וּלְקַמָּן בְּדִין שֵׁשׁ פְּסִיעוֹת חוֹלֵק כָּבוֹד יוֹתֵר לִשְׂמֹאלוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא יְמִין הַשְׁכִינָה, עַיֵּן שָׁם. וְתִרְצוּ אַחֲרוֹנִים דְּהָכָא בִּשְׁעַת רְקִיקָתוֹ מְסַלֵּק מִפָּנָיו כָּבוֹד הַשְׁכִינָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּעִנְיַן הִתְכַּבְּדוּ וכו', עַל כֵּן אֲזִלִינַן בָּתַר יְמִין וּשְׂמֹאל שֶׁל הָאָדָם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֵׁשׁ פְּסִיעוֹת שֶׁהֲרֵי מִשְׁתַּחֲוֶה לַשְׁכִינָה עַל כֵּן אֲזִלִינַן בָּתַר יְמִין הַשְׁכִינָה: (ו) **דְּאָסוּר.** וְאִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְרֹק אֶלָּא לְפָנָיו אוֹ לִימִינוֹ וְהוּא מַצְטָעֵר בִּתְפִלָּה עַל יְדֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְרֹק, מֻתָּר לוֹ לְרֹק לְפָנָיו אוֹ לִימִינוֹ. בַּ"ח (סק"ב) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ז): ג **כְּנָה.** עַל יְדֵי בְּגָד, אוֹ דֵּי בְּנִקְיוֹן צָפֹּר. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): ד (ח) **וּלְהַחֲזִירוֹ.** אֲפִלּוּ נָפַל רַבּוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח):

א (ט) **בְּלִבּוֹ.** כָּתַב בְּסֵפֶר הַגָּן (סוף יום שני) לְבַטֵּל מַחֲשָׁבָה רָעָה בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה, יֹאמַר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים פִּי פִּי פִּי וְאַחַר כָּךְ יְרֹק שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְלֹא יְרֹק לְגַמְרֵי רַק בְּדֶרֶךְ נַחַת וְהַלְשׁוֹן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בִּתְפִלָּתוֹ. וְאַחַר הָרְקִיקָה יַמְתִּין כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן צ"ב סָעִיף ט': (ה) **שֶׁלֹּא יֶהֱא נִרְאֶה.** כְּגוֹן בְּבֶגֶד תַּחְתּוֹן, אֲבָל בְּבֶגֶד עֶלְיוֹן כֵּיוָן שֶׁהָרֹק נִרְאֶה אָסוּר. וּבְמִדִּינָתֵנוּ שְׁלוֹנְטְשִׁין פַּאצְיֶלְעס, אַף שֶׁהָרֹק נִרְאֶה, אֶפְשָׁר דְּמֻתָּר דְּכֵיוָן שֶׁעֲשׂוּי לְכָךְ אֵין בּוֹ מַשּׁוּם מְאוּס. כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד). [ב] **אֲבָל** (ז) שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ שֶׁגַּם בָּזֶה צָרִיךְ לִכְרֹךְ מְקוֹם הָרֹק שֶׁלֹּא יֶהֱא נִרְאֶה: (ו) **וְאֵינוֹ יָכוֹל וכו'.** פֵּרוּשׁ (ח) שֶׁמָּאוּס לוֹ לְהַבְלִיעוֹ בִּכְסוּתוֹ אוֹ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַשָּׁהוֹת בְּפִיו עַד שֶׁיַּבְלִיעֶנּוּ, (ט) אוֹ שֶׁהוּא קְטוּת נָאֶה וְאִם נַצְרִיכֶנּוּ שֶׁיַּבְלִיעֶנּוּ בּוֹ יַטְרִידֶנּוּ גַּם כֵּן: (ז) **זוֹרְקוֹ לְאֲחוֹרָיו.** הַיְנוּ (י) שֶׁהוֹפֵךְ פָּנָיו לַאֲחוֹרָיו אוֹ שֶׁזּוֹרְקוֹ בְּיָדוֹ לַאֲחוֹרָיו, (יא) אֲבָל לֹא כְּלַפֵּי מַעְלָה שֶׁנִּרְאֶה כְּכוֹפֵר: (ח) **וְכָל שֶׁכֵּן לְפָנָיו.** מִפְּנֵי שֶׁהַמִּתְפַּלֵּל שְׁכִינָה לְפָנָיו. וּמִכָּל מָקוֹם (יב) אִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְרֹק אֶלָּא מִצַּטָּעֵר בַּתְּפִלָּה עַל יְדֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְרֹק, מֻתָּר לוֹ לְרֹק לִימִינוֹ וְהוּא מִצַּטָּעֵר בַּתְּפִלָּה עַל יְדֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְרֹק לִימִינוֹ וַאֲפִלּוּ לְפָנָיו: (ט) **יֵשׁ לוֹמַר דְּהַתַּעַם וכו'.** וְהָאַחֲרוֹנִים תֵּרְצוּ בְּפִשְׁיטוּת, דְּהָכָא בִּשְׁעַת רְקִיקָתוֹ מְסַלֵּק מִפָּנָיו כְּבוֹד הַשְׁכִינָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ג' (ס"א) לְעִנְיַן הִתְכַּבְּדוּ מֻכָּבָּדִים וכו', עַל כֵּן אֲזִלִינַן בָּתַר יְמִין וּשְׂמֹאל שֶׁל הָאָדָם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּסִימָן קכ"ג דְּאִיירִי בְּהִשְׁתַּחֲוָאָה שֶׁמִּשְׁתַּחֲוֶה בְּסוֹף תְּפִלָּתוֹ לְהַשְׁכִינָה, עַל כֵּן אֲזִלִינַן בָּתַר יְמִין דְּשְׁכִינָה: (י) **וְהוּא כְּנֶגֶד הַשְׁכִינָה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (יג) שֶׁעַל כָּרְחֵךְ כַּוָּנָתוֹ אָז בְּעֵת הִשְׁתַּחֲוָיָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת נֶגֶד הַשְׁכִינָה שֶׁהִיא לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה, כִּי הֲלֹא לֹא יָרְדָה לְמַטָּה: ג (יא) **בְּיָדוֹ.** וְאִם עָבַר וּנְטָלָהּ, יְשַׁפְשֵׁף יָדוֹ בַּכֹּתֶל אוֹ בְּדָבָר אַחֵר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ז) עֹלַת תָּמִיד (סק"ד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ג): (מ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז): (ט) הַגְּרַ"ז: (י) אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ה): (יא) כָּל בּוֹ (סי' ס"ג סק"ז) וּפְרִי מְגָדִים (א"א סק"ז) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ג), וְכֵן מַשְׁמַע מַהֲגְרַ"א סִימָן ד' סָעִיף א: (יב) סִימָן ד' סָעִיף י"ח. דִּמְבָאָר שָׁם דְּהַנּוֹגֵעַ בִּכְנָה [ג] צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו בְּמַיִם מְפָנֵי רוּחַ רָעָה הַשּׁוֹרָה עַל הַיָּדַיִם. וְכָל שֶׁכֵּן (יז) אִם הוּא קֹדֶם הַתְּפִלָּה דְּצָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו בְּמַיִם מִפְּנֵי הַתְּפִלָּה: ד (יג) **יָכוֹל לְמַשְׁמֵשׁ וכו'.** (טו) **אֲפִלּוּ נָפַל רַבּוֹ.** (יד) **כֻּלּוֹ.** אֲפִלּוּ אִם נִשְׁאַר עֲדַיִן בְּיָדוֹ: (טו) **אֵינוֹ יָכוֹל וכו'.** וְאִם עָבַר וְהִתְעַטֵּף בּוֹ, אֵין צָרִיךְ לְהַתְחִיל מִתְּחִלַּת הַבְּרָכָה אֶלָּא (יז) גּוֹמֵר הַתְּפִלָּה וְהוֹלֵךְ, וּכְשֶׁיִּגְמֹר תְּפִלָּתוֹ (יח) יְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ וִיבָרֵךְ, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ח' סָעִיף ט"ו וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס"ק לט). וְזֶקֶן שֶׁמָּשִׁים בְּתֵי עֵינַיִם שֶׁקּוֹרִין בְּרִי"ל, אִם הֵם רְפוּיִין בְּחָטְמוֹ שֶׁקָּרוֹב לִפֹּל עַל יְדֵי כְּרִיעוֹת וְהִשְׁתַּחֲוָיוֹת, נָכוֹן לְהַחְמִיר שֶׁיִּקְשָׁרֵם אוֹ יְהַדְּקֵם עַל יְדֵי חוּט. וְהֶבְיאוֹ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (דף ק"א.) עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר אוֹ בְּעַל פֶּה וְכָכָה יַעֲשֶׂה עַל פִּי מְדוֹתָיו וְכֵן מְבֹאָר שָׁם בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) וְהֶבִיאוֹ בְּבֹאֵר הֵיטֵב (סק"ב) שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּסִ"ד (סק"ג) שֶׁיִּרְשֹׁם תְּחִלָּה, עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְקַמָּן סִימָן ק"ד סָ"ט (סק"ב) בְּשֵׁם הַבְּרָכֵי יוֹסֵף:

ב [ו] **דְּאָסוּר.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב דְּאִם אִי אֶפְשָׁר כו' מֻתָּר, וְכָתַב בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (דף קט:, ק:) דְּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לוֹ לְהִסְתַּיֵּעַ אֶחָד כָּךְ כְּדֵי שֶׁעוּר הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַטּוּר בְּסִימָן צ"ב בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (מגילה פ"ג ה"א), עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּט"ז יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קע"ט (סק"ה). וְכָתַב בְּסֵפֶר פְּרִי הָאֲדָמָה (ר"ח פ"ה מהלכות סי' ב) וְזֶקֶן שֶׁמָּשִׁים בְּתֵי עֵינָיו בְּתִפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אִם הֵם רְפוּיִים בְּחָטְמוֹ שֶׁקָּרוֹבִים לִפֹּל בִּכְרִיעוֹת וְהִשְׁתַּחֲוָיוֹת, נָכוֹן לְהַחְמִיר שֶׁיִּקְשָׁרֵם אוֹ יְהַדְּקֵם עַל יְדֵי חוּט. וְהֶבְיאוֹ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (דף ק"א.) עַיֵּן שָׁם:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו"ע הרב (ס"ב) כתב: לא ירוק על גבי קרקע אפילו יש שם גמי או תבן שיכסו הרוק. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב כהמג"א. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ג) כתב: אבל שלא בשעת תפלת י"ח יכול ליטול כנה ולזרקה בבית הכנסת, (ואפילו נגע במלמולי זיעה) די בנקיון עפר להזכרת השם או לדברי תורה. או יטלנה ע"י בגד לפי שמשום רוח רעה ששורה על הידים הנוגעים בכנה אין נקיון מועיל אלא נטילה במים כמ"ש בסי' ד' [וראה מה שכתב בתהלה לדוד (סק ב-ג)].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ג ספר ארחות חיים (סי' לז). ד עירובין (ס"ד) [ס"ה] (ע"א). ה ברכות כ"ט (ע"ב). ו סמנתיו לעיל סימן צ' (אות נ, ש). ז טור וסמ"ק (סי' יא). ח ראש השנה (י"ג) [ט"ז] (ע"ב).

עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ולהתגברות כח השכלי עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה. ואם תבא לו מחשבה אחרת בתוך התפלה, (ב) ישתק עד שתתבטל המחשבה. ג וצריך שיחשב בדברים המכניעים הלב ומכונים אותו לאביו שבשמים, ולא יחשב בדברים שיש בהם קלות ראש. הגה: ויחשב קדם התפלה מרוממות האל יתעלה ובשפלות האדם, ויסיר כל תענוגי האדם מלבו (הרבינו יונה ריש פרק אין עומדין (ברכות כא. ד"ה כדי)). ואסור לאדם לנשק (ג) בניו (ג) הקטנים בבית הכנסת, כדי לקבע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום (בנימין זאב סימן קס"ג ואגודה פרק כיצד מברכין): ב ד לא יתפלל במקום שיש דבר (ג) (ד) שמבטל כונתו ולא (ה) בשעה (ד) המבטלת כונתו. (ו) ועכשיו (ז) אין אנו נזהרין בכל זה, מפני שאין אנו מכונים כל כך בתפלה (טור בשם ר"מ מרוטנבורג והגהות מיימוני פרק ד' מהלכות תפלה (אות כ)): ג * ה יתפלל דרך תחנונים [*] כרש (ח) המבקש בפתח ובנחת, ושלא תראה עליו (ט) כמשא ומבקש לפטר ממנה: ד ו התפלה היא במקום הקרבן, ולכך צריך ליזהר שתהא דגמת הקרבן, בכונה, ולא יערב בה מחשבה אחרת, כמו מחשבה שפוסלת בקדשים. ומעמד, דומיא דעבודה. וקביעות מקום, כמו הקרבנות שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמיו. ושלא יחוץ דבר (י) בינו (ה) לקיר, דומיא דקרבן שהחציצה פוסלת בינו לכלי. וראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיחדים לתפלה, כגון בגדי כהנה, אלא שאין כל אדם יכול לבזבז על זה. ומכל מקום טוב הוא שיהיו לו מכנסים מיחדים לתפלה, משום נקיות: ה ז אל יחשב, ראוי הוא שיעשה הקדוש ברוך הוא בקשתי כיון שכונתי בתפלתי, כי ח אדרבה זה מזכיר עונותיו של אדם (שעל ידי כך מפשפשין במעשיו לומר בטוח הוא בזכיותיו), אלא יחשב שיעשה הקדוש ברוך הוא בחסדו, ויאמר בלבו, מי אני דל ונבזה בא לבקש מאת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אם לא מרב חסדיו שהוא מתנהג בהם עם בריותיו:

שערי תשובה

ג [בשו"ע] כרש המבקש כו'. עיין לעיל (סי' סו סק יג) בשערי תשובה מה שכתבו תלמידי האר"י, כשיגיע לעוזר דלים יחשב בלבו שהוא עני ומבקש על הפתח ואפלו הוא עשיר כו', ובשמע קולנו יתודה וישים עצמו ויגמר להיות חסיד, וברצה לשום גרמה עבד. וכתב בשלמי צבור (דף קיב:) שבמאמר מרדכי (סק"ב) כתב בשם האחרונים שאם לא התפלל דרך תחנונים חוזר ומתפלל, אף על גב דבשביל חסרון כונה אינו חוזר כמו שכתב סימן ק"א (סי"א), התם הטעם שקרוב הדבר שגם בחזרה לא יכון, מה שאין כן בזה שיהיה אמירת התפלה דרך תחנונים בקל יוכל לומר בחזרה דרך תחנונים:

באר היטב

תהא בין שפתים בשעת הרקיקה, ובודאי תלך המחשבה, עד כאן. וכתב המגן אברהם (ריש הסימן) עליו ואינו נראה לי לעשות זה בתוך תפלת שמונה עשרה, דהוי הפסק ומי יודע אם רפואה בדוקה היא: (ג) הקטנים. בשל"ה (מס' תמיד נר מצוה סי' עו) קורא תגר על המביאים ילדים לבית הכנסת. עיין שם שדבריו נכונים: ב (ג) שמבטל. כגון שכר חדש שמריח: (ד) המבטלת. כגון הבא מן הדרך: ד (ה) לקיר. בטור כתב עוד ובינו לקרקע. וכתב ט"ז (סק"ב) דוקא שלשה טפחים אבל בפחות משלשה טפחים אפלו מצוה ליכא. וכן נוהגים לשטח על הקרקע ביום כפור עשבים יבשים, וכן נוהגין לשטח מחצלאות בתשעה באב ועומדים עליהם ומתפללים. בא"ח. אסור להתפלל בבריכה. הלכות קטנות חלק א' סימן צ"ד עיין שם:

באור הלכה

ג * יתפלל דרך תחנונים וכו'. מה מאד צריך האדם ליזהר בזה, כי יש כמה פוסקים המצריכין לחזור ולהתפלל מחמת זה, הלא המה הב"ח (ד"ה ויתפלל) והאליה רבה (סק"ד) וכן מוכח מהבית יוסף (ד"ה ויתפלל), והמאמר מרדכי (סק"ב) ומגן גבורים (סק"ד) הוכיחו מהרמב"ם [פרק ד' מהלכות תפלה הלכה ט"ז] דסבר גם כן הכי. ולדעתי אין ראיה כל כך, דבהאי גונא מה שאמר שם לפיכך צריך לישב מעט וכו', בודאי הוא רק לכתחלה. וכן הפרי מגדים (א"א סק"ד) כתב דיש לחוש לחשש ברכה לבטלה ואין להחמיר דיעבד, ועל כל פנים לכתחלה מאד יזהר בזה. עוד נראה לי פשוט דאפלו לדעת המאמר מרדכי (שם) ומגן גבורים (שם) אין לעיכובא רק באבות לבד, ובשאר ברכות רק לכתחלה, דהלא לדידהו עקר הטעם משום כונה וכמו שהוכיחו מהרמב"ם, ואם כן בשאר ברכות לא הוי לעיכובא דיעבד:

משנה ברורה

אי אפשר לכון בשעת התפלה רק קדם, ובתפלה צריך לכון פרוש המלות, עיין שם: (ב) ישתק וכו'. ובספר הגן (סוף יום שני) כתב, לבטל מחשבה רעה בשעת התפלה יאמר שלש פעמים פי פי פי, [הוא ראשי תבות פלטי, יוסף, דהם התגברו על יצר לבם וכדאיתא בסנהדרין דף (כ"א) [י"ט] עמוד ב'] ואחר כך ירק שלש פעמים ולא ירק לגמרי רק בדרך נחת, והלשון תהא בין שפתים בשעת הרקיקה ובודאי תלך המחשבה. וכתב המגן אברהם (ריש הסימן) על זה ואין נראה לי לעשות זה בתוך תפלת שמונה עשרה, דהוי הפסק, ומי יודע אם רפואה בדוקה היא. ובספר אליה רבה (סק"א) הביא בשם קצור של"ה (עניני תפלה ד"ה שמעתי), וזה לשונו, סגלה להעביר מחשבת חוץ שקדם תפלה יעביר שלש פעמים יד ימינו על מצחו ויאמר בכל פעם 'לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי', וכן אם בא לו מחשבת חוץ בתוך התפלה, ישתק מעט ויעביר ימינו על מצחו ויהרהר פסוק הנ"ל. עד כאן לשונו: (ג) בניו הקטנים. בשל"ה (מס' תמיד נר מצוה סי' עו) קורא תגר על המביאים ילדים לבית הכנסת, (ב) והינו קטנים שעדין לא הגיעו לחנוך, מטעם כי הילדים משחקים ומרקדים בבית הכנסת ומחללים קדשת בית הכנסת וגם מבלבלים דעת המתפללים, ועוד גם כי יזקינו לא יסורו ממנהגם הרע אשר נתחנכו בילדותם להשתגע ולבזות קדשת בית הכנסת, אבל כשהגיעו לחנוך אדרבה יביאנו אתו לבית הכנסת וילמדהו ארחות חיים לישב באימה וביראה ולא יניחנו לזוז ממקומו ויזרזהו לענות אמן וקדיש וקדשה, עיין שם בסוף עניני תפלה וקריאת התורה. ועיין בתנא דבי אליהו חלק א' פרק י"ג גדל העונש שיש להאב שמניח את בנו לענות דברים של הבל ותפלות בבית הכנסת: ב (ד) שמבטל. (ג) כגון שכר חדש שמריח (ד) וכהאי גונא: (ה) בשעה המבטלת. כגון שאין דעתו מישבת עליו (ה) מאיזה צער (ו) או כעס או מטרח הדרך: (ו) ועכשיו וכו'. ופשוט דמכל מקום כשרוצה לעמד להתפלל מתוך כעס וכדומה, יראה להסיר מתחלה המחשבות המטרידות אותו וכדלעיל בסעיף א': (ז) אין אנו וכו'. ובפרי מגדים (א"א סק"ג) כתב בשם הלבוש, אף על גב שאין אנו מכונין מכל מקום מה דאפשר לעשות עושין, על כן אין להתפלל בבית שיש שם שכר חדש או מי דבש וכל שכן ריח רע מעפש קצת: ג (ח) המבקש בפתח ובנחת. (ז) הוא ענין אחד, ורצונו לומר שיאמרה בנחת בלשון תחנונים כמי שמבקש רחמים על עצמו. וישים אל לבו שאין ביד שום נברא מלאך או מזל או כוכב למלאות שאלתו, כי אם ברצונו יתברך: (ט) כמשא. פרוש (ח) אף על פי שאומרה בלשון תחנונים, אם אינו מחשב כמו שצריך דבר ובא לבקש מלפני המלך אלא שמתפלל מפני החיוב לצאת ידי חובתו אינו נכון, ומאד צריך לזהר בזה. (ט) ומכל מקום בדיעבד אפלו אם לא אמרה בלשון תחנונים לא יחזור ויתפלל ועיין בבאור הלכה: ד (י) בינו לקיר. בטור כתוב עוד, ובינו לקרקע, וכתב ט"ז (סק"ב) דוקא שלשה טפחים אבל בפחות משלשה טפחים אפלו מצוה ליכא, (י) ויש אוסרין אפלו פחות משלשה. ומכל מקום לכלי עלמא מתר לשטח ביום הכפורים על הקרקע עשבים יבשים ולעמד עליהם להתפלל, דבטל הוא לגבי קרקע. (יא) אסור להתפלל בבריכה:

שער הציון

(ב) כן כתב גם המחצית השקל (סק"א): ב (ג) מגן אברהם (סק"ב): (ד) שם בגמרא (עירובין סה.): (ה) שם: (ו) שם: ג (ז) עין בית יוסף (ד"ה ויתפלל) וב"ח: (ח) מגן אברהם (סק"ד): (ט) פרי מגדים (א"א סק"ד): ד (י) אליה רבה (סי' צ סק"א) ולבוש: (יא) הלכות קטנות (ח"א סי' צד):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah